

In zijn zestigjarig bestaan heeft de Vlaamse Toeristenbond talrijke steden en dorpen in Vlaanderen verrijkt met allerlei initiatieven, die het cultureel en toeristisch bezit opmerkelijk deden aangroeien. Bijgestaan door bibliotekaris-archivaris Hugo Eggenstein († 1981), heeft Jozef van Overstraeten een vierdelige inventaris opgemaakt van de monumenten, zoals gedenkplaten, rustbanken, glasramen, beeldhouwwerken enz., welke door het mecenaat van de Vlaamse Toeristenbond tot stand kwamen. Die inventaris is een kostbaar en bijzonder nuttig naslagwerk voor allen die met de kultuurgeschiedenis van het Vlaamse volk begaan zijn. Hij kan bovendien uitstekende diensten bewijzen bij autozoektochten, fiets- en wandeltochten.

De inventaris werd opgenomen in de brochurenreeks van de "Vlaamse Toeristische Biblioteek":

- 197. De provincie Antwerpen verrijkt door de V.T.B.
- 198. De provincies Brabant en Limburg verrijkt door de V.T.B.
- 199. De provincie Oost-Vlaanderen verrijkt door de V.T.B.
- 208. De provincie West-Vlaanderen verrijkt door de V.T.B.

Deze brochures zijn in alle V.T.B.-boekhandels verkrijgbaar tegen 30 fr. per exemplaar (verhoogd met 3 fr. verzendingskosten). Het verschuldigd bedrag kan gestort worden op bankrekening 410-0328771-61 van de Vlaamse Toeristenbond, 2000 Antwerpen (met vermelding van de gewenste nummers).

LEOPOLD II EN OOSTENDE

EEN HISTORISCHE STADSWANDELING

Deze brochure biedt u een wandeling aan langs Oostendse straten, door monumenten, gebouwen, die alle getuigen van de "Leopold II-periode". Een wandeling die u, naar eigen smaak en goedvinden, kunt onderbreken en hervatten.

Een tocht doorheen Oostende in de sporen van Leopold II is zeker niet gezocht, maar zelfs verantwoord: de felbebaarde tweede koning der Belgen was Oostende immers ten zeerste genezen.

Zoals verder uit deze brochure zal blijken, was hij van kindsbeen af zeer goed met Oostende vertrouwd. Stilaan groeide in hem het vaste voornemen het vissersdorpje aan de Noordzee, toen nog omkneld door enge vestingen, op te werken tot een luxe-badplaats, met internationale allures. Een Belgische tegenhanger voor de Franse badplaatsen Nice en Biarritz of voor het Engelse Brighton. Leopold II werd de voornaamste bezieler van Oostende's metamorfose, waaruit de "Koningin der Badsteden" geboren werd.

En lezer, verwacht van deze bescheiden brochure a.u.b. niet wat ze niét is:

een diepgaande studie over Leopold II of een uitgebreid geschiedkundig overzicht van de urbanisatie in het late-19e-eeuwse Oostende.

Daarvoor bestaat een indrukwekkende lijst gespecialiseerde literatuur. Dit boekje wil enkel uw gids zijn langsheen wat "nu nog te zien is", bondig en niet al te zwaar op de hand.

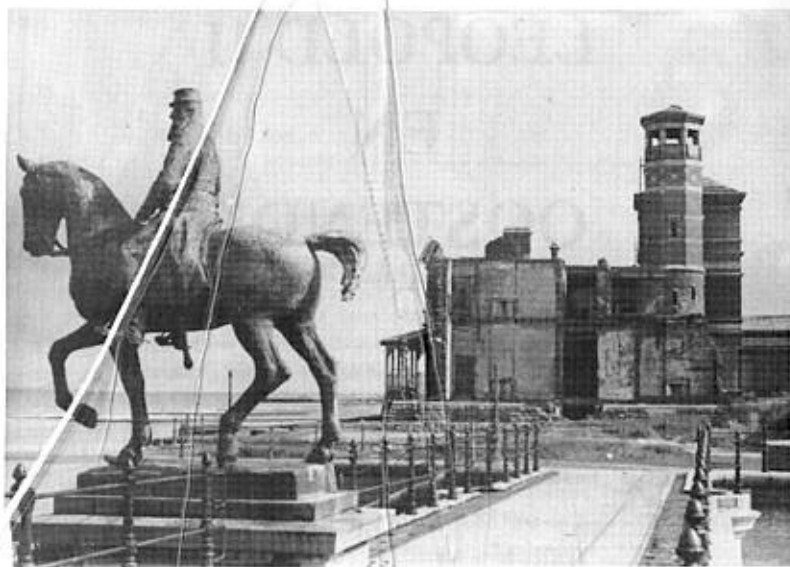
De wandeling bestaat uit drie schuifjes:
- Het gedeelte "Zeedijk en omgeving"
- Een "groen" deel, met als hoogtepunt een bezoek aan het Maria-Hendrikapark
- Een gedeelte "stadscentrum", dat met een bezoek aan de Sint-Jozefskerk, de St.-Petrus en Pauluskerk en de Dominikanenkerk een "religieus" tintje meekrijgt.

* * *

Geen plaats lijkt beter geschikt om deze lange wandeling te beginnen dan het gedenkteken ter ere van Leopold II, op de Zeedijk.

Dit monument, pas in 1931 onthuld is een werk van beeldhouwer Albert Courtens, bijgestaan door zijn broer Herman voor de architectuur.

Het geheel is opgevat als een grote driehoekcompositie. Het beeld van Leo-

Het Ruitersandbeeld van Leopold II met op de achtergrond de naoorlogse ruïnes van het Koninklijk Chalet. (ca. 1946).

pold II te paard is daarvan de top. Daaronder bemerkt men twee nog vrij romantisch aandoende beeldgroepen, die symmetrisch geplaatst zijn aan weerszijden van het koningsbeeld. Links de "Dank der Kongolezen" aan Leopold II omwille van hun bevrijding uit Araabse slavernij, rechts het "Huldebetoon van de Oostendse vissersbevolking".

Na deze wat bruuske kennismaking met Leopold II, toch even rondkijken van op onze strandplaats : we staan hier immers in een stadsdeel waar de aanwezigheid van Leopold II nog sterk voelbaar is : rechts de Koninklijke

Gaanderijen, links de domeinen van de voormalige Koninklijke Villa - langsheen de dijk afgezoomd met een koele bogenrij- en verder, naar de stad toe, de sierlijke Venetiaanse Galerijen. De drie bogen achter het Leopold II-monument heten in de volksmond "de drie gapers". Ze vormen de verbinding tussen beide architectuurcomplexen. Daarachter dan, de aanzet van de Koninginnelaan, die tot in het Maria-Hendrikapark leidt en ook al een urbanisatorische verwezenlijking uit de tijd van Leopold II is. Maar daarover later meer.

Eerst de Koninklijke Gaanderijen. Als bouwwerk zijn ze enig in hun soort,

De "Venetiaanse Galerijen".

erfgenamen van de antieke stoa. Deze lange wandelgang in neoklassieke stijl werd gebouwd naar plannen van de Franse architect Charles Girault (Cosne 1851 - Parijs, 1932). Omdat er een wetsgestemd werd, die de kansspelen afschafte, waardoor Oostende en Spa hun inkomsten zagen teruglopen, werden in 1902 aan beide steden bijzondere toelagen toegekend ter compensatie. Ze moesten wél dienen voor verfaaiingswerken. Oostende kreeg 5 miljoen en daarvan moest 700.000 fr. gaan naar de bouw van een wandelgalerij tussen de Koninginnelaan en de Hippodroom. Einde 1904 had de aanbesteding plaats en tegen de zomer van 1906 was de Gaanderijen voltooid. Ze hadde bijna 1,5 miljoen gekost. Het verschil met de oorspronkelijke raming werd door Leopold II bijgepast.

Enkele cijfers : lengte : 31,8 m ;
breedte : 11,6 m ; hoogte : 5,35 m ;
77 overspanningen van 4 m.

Het beste ware nu deze gang af te wandelen en ondertussel te genieten van het vrijwel unieke perspectief. Door de beglazing heen zien we links achtereenvolgens het nieuw stedelijk

zwembad (architecten Felix en Tanghe 1972-1977); de nu verlaten bottelarij van "Ostend-Thermal", de sierbron van hetzelfde Thermal-water en de prachtige eetzaal van het Thermenhotel. Deze "Thermae" werden tussen 1929-1933 op en achter de Gaanderijen gebouwd naar plannen van de architecten Flegenheimer, Bard, Garella en Daniëls. Op 28 juni 1933 werden ze plechtig geopend door koning Albert en koningin Elisabeth.

Het interieur biedt uitzonderlijk mooi Art-Deco, Thans wordt nog een nieuwe bestemming gezocht voor het zwembadgedeelte van het complex.

We keren op onze stappen terug. Dat kunnen we doen door gewoon terug te wandelen of door een ommetje te maken omheen de Gaanderijen, de Thermae en de Zwemkom. Op de dijk vervolgen we onze weg voorbij de saai arkade van de voormalige Koninklijke Villa (architect A. Dugardijn, 1955) en komen dan voor de "Venetiaanse Galerijen", waarvan Leopold II op 7 april 1900 persoonlijk de eerste steen legde. Dit prachtig bouwwerk, neoklassiek van inspiratie, werd ontworpen door architect Henri Maquit en was voltooid in 1901. De Venetiaanse Gale-

rijen, erg ontluisterd door twee wereldoorlogen en verwaarlozingen, hadden oorspronkelijk een functie als overdekte wandel- en receptieruimte, in combinatie met een door een glazen koepel overdekte wintertuin.

Het gebouw is L-vormig. Het westelijk uiteinde, op de Zeedijk, heeft een sierlijk torentje, met een kroon "bikroond". De grote rondbogige venster zijn van elkaar gescheiden door sierlijke zuilen.

Ook voor de Venetiaanse Galerijen zoekt men een aangepaste bestemming. Mogelijk worden ze ingericht als tentoonstellingsruimte.

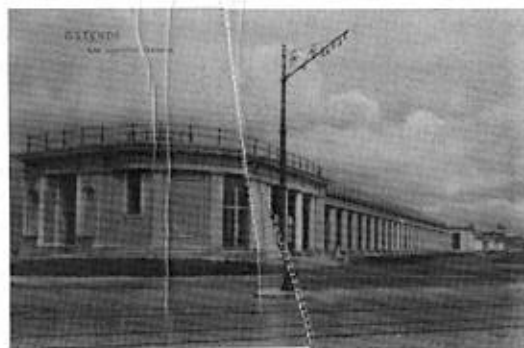
Alvorens de Parijsstraat in te slaan loopt u best nog even door op de Albert I-wandeling. Daar vindt u namelijk de allerlaatste zeedijkvilla's uit de "belle époque", die Oostende nog rijk is. Absolute blikvanger is hier uiteraard de "Villa Maritza" (nr. 76), een gebouw van omstreeks 1885.

Eenmaal door de Parijsstraat, gaan we onmiddellijk rechtsaf, door de prachtige toegangspoort, in de tuin van de "Venetiaanse Galerijen". Hier hebben

we een mooi beeld van de zonnekant van dit eens zo prestigieuze bouwwerk. In de hoogte, op het duin, zien we de "Oostendse Compagnie", een uitgelezen klub-restaurant-hotel-vergaderingruimte. Het gebouw is de voormalige Koninklijke Villa, opgetrokken in de vroegere jaren '50, ter vervanging van het Koninklijk Chalet, dat tijdens de tweede wereldoorlog onherstelbaar beschadigd werd.

Over het verdwenen Koninklijk Chalet kunnen we in het bestek van onze wandeling eerder kort zijn: aan de basis lagen twee houten paviljoenen, die Leopold I op het duin deed opstellen in 1863. Zo konden hij en zijn familie, ver weg van de stad en van al te indiskrete blikken, rustig van zee en strand genieten.

Leopold II bouwde tijdens zijn regering de primitieve chalets uit tot een groots architecturaal complex, met verzorgde tuinen (architect Balat e.a.). Van dat alle blijft nu niets meer over. Enkel foto's en oude prentkaarten tonen ons de ergane glorie van dit tijdens de tweede wereldoorlog teloor gegane stukje Oostende.

De Koninklijke Gaanderijen vóór de bouw van de "thermae".

De Koninginnelaan in de periode tussen de twee wereldoorlogen.

Met een bezoekje aan het kleine "koningspark", op de gronden van de voormalige plantsoenen van het Chalet, loopt dit eerste deel van onze wandeling ten einde.

De toegang tot het koningspark is een klein poortje en bevindt zich langsheen de Koningin Astridlaan.

***

Deel twee van deze wandeling is dan een verkenningstocht op de as Koninginnelaan - Maria-Hendrikapark. Het is om zo te zeggen het "groene" deel van onze wandeling.

Het minst boeiende stuk in dit gedeelte van de wandeling is wellicht de Koninginnelaan zélf. De oorspronkelijke "belle-époque"-sfeer is hier al te zeer verdrongen door fantasieloze hoogbouw. Eens voorbij "Petit Paris" zélf bewonderen we even het café "Chatelet", een erg charmant "belle-époque"-gebouw. Iets verder zijn we al onmiddellijk ter hoogte van de twee "squares": het Prinses Stephanieplein links en het Prinses Clementinaplein rechts. Twee

idyllische parkjes, met rondom residentiële bewoning. De nog talrijk bewaarde herenhuizen roepen treffend het elitaire Oostende anno 1900 op, alhoewel ze onverbiddelijk één na een het bijtje moeten leggen voor winstgevendere nieuwbouw.

Nog wat verder hebben we links de voormalige Koninklijke Stallingen, in 1904 gebouwd op initiatief van Leopold II: zijn stallingen langsheen de Van Iseghemlaan moesten in die tijd de plaats ruimen voor het bouwen van een Schouwburg. De houten Stallingen, in Noordse stijl opgetrokken, waren het werk van de Franse architect Alexandre Marcel (1860-1928).

Het gebouw werd slechts heel korte tijd als stalling gebruikt. Later kwamen daar een Kunstakademie en een Technische School; sedert een paar decennia zijn ze geïntegreerd in het "Sportcentrum".

(Graag wil ik de lezers-wandelaars er op wijzen dat we voor het derde luik van de Leopold II-wandeling op de hoek van de Kastrostraat moeten zijn).

Vooraf brengen we nog een bezoek aan

*De Koninklijke
Stallingen.*

het Maria-Hendrikapark, eventueel gekombineerd met een partijtje spelevaren op de vijver. Daarvoor vervolgen we nu onze weg door de Koninginnelaan en komen zo, over de brug van de autosnelweg naar Brussel, in het Maria-Hendrikapark terecht.

In de middenas van de Koninginnelaan zijn sedert april 1984 vier beelden opgesteld. Het betreft allegorieën, die vroeger het oude postgebouw sierden en die hier, na veertig jaar een nieuwe bestemming hebben gevonden. Deze beelden werden in 1904-1905 uitgevoerd door Jules Lagae. De vier dames stellen voor :

- “Zeevaart en visserij” (bootje, visnet, zuidwester),
- “Telegrafie en Telefonie” (luisterhoorn en morsebobijn),
- “Post en spoorweg” (brieven tas en gevlugeld wiel),
- “Industrie en handel” (caduceus en tandwiel).

De kern van het Maria-Hendrikapark waren de gronden van oude versterkingen, wallen en schansen, ten zuiden van de Handelsdokken, tussen de oude

spoorweglijn en het kanaal Oostende-Brugge. Die gronden zouden té grote kosten hebben meegebracht om ze te nivelleren en verkavelrijp te maken. In de jaren vóór 1886 was er al een begin van parkaanleg gemaakt, die, met een knipoog naar Parijs, “Bois de Boulogne” geheten werd. Onder impuls van Leopold II, bijgestaan door minister A. Beernaert groeide het domein uit tot een uitgestrekt openbaar park.

Net als in het Brusselse was de eerste zorg van Leopold II wat Oostende betreft, het aanleggen van publieke parken. Hij drong er bij eerste minister August Beernaert, een Oostendenaar, op aan opdat de staat de terreinen van de oude verdedigingswallen aan de stad zou afstaan. Ook poogde hij het Oostends gemeentebestuur voor het groen te sensibiliseren.

Zo richtte de vorst in 1887 een brief aan de burgemeester, waarin hij stelde dat nergens een strand te vinden is dat méér geschikt is voor zeebaden, maar dat er een gebrek is aan groenzones. Uiteindelijk schonk de staat aan de stad Oostende een domein van 27 ha.,

*Het Maria-Hendrika-
park ten tijde van
Leopold II.*

gelegen ten zuiden van de stad, om er een publiek park aan te leggen. Dadelijk werd met de werken begonnen en medio 1892 kreeg het Maria-Hendrikapark vorm.

Het werd samen met de Koninginnelaan ingehuldigd op 7 juni 1892. Kort na de opening van het park dacht Leopold II reeds aan uitbreiding. Met dat doel werden verschillende terreinen in de omgeving van het park en de Koninginnelaan onteigend en deed de koning aan de stad een schenking van 10 ha. grond. Door deze milde gift én door de medewerking van de Staat, bereikte het park in 1905 tenslotte een totale oppervlakte van ruim 51 ha. Bovendien schonk de vorst aan de stad nog twee terreinen palend aan de Koninginnelaan, bedoeld voor parkaanleg en residentiële bebouwing : de reeds eerder vermelde Clementina- en Stephaniepleinen. Leopold II stelde hier wel strenge regels aan de bouwlustigen: er moest binnen de twee jaar gebouwd worden, de voorgevels moesten aan bepaalde normen voldoen én zijn persoonlijke goedkeuring wegdragen...

In het Maria-Hendrikapark werden verschillende bouwwerken uitgevoerd voor openbaar nut en recreatie :

- Het Laiterietje (ca. 1890; opgebouwd tot “Koninginnehof” met speeltuin en verkeerspark)

- Waterdistributiestation (1891)
- Zwemschool (1894)
- Beplantingsdienst serres (1897)
- Armenonville (?)
- Oude watertoren (1900)
- Museum Liebaert (1906)
- Chalet Union Nautique (1906; verdwenen)
- Laboratorium (1910-1911)
- Wielderbaan (?)
- Blauwe Kruis (1947)
- Nieuwe watertoren (1957)
- Vrije Zwemmers (?)

* * *

Wandelend door het Maria-Hendrikapark komen we in de nabijheid van de Graaf de Smet de Naeyerlaan en de gelijknamige bruggen over de spoorweg.

Het is dan ook aangeraden dit architecturaal bruggencomplex nú te bekijken...

ken, want het vervolg van onze wandeling voert ons niet meer langs hier terug.

Deze bruggen (1904-1905) leiden de wegen Oostende-Brugge en Oostende-Oostkust over een inmiddels verdwenen afvoerkanaal en de spoorweg. Dat is trouwens heel goed te zien in de beeldhouwde versieringen op de respectievelijke brugpijlers: op de eerste vier zijn scheepsboegen, golven en schelpen gebeeldhouwd, op de tweede dampende stoomlokomotieven. Vroeger waren deze bruggen van bronzen beelden voorzien, werken van Julien Dillens en Karel De Kesel. De Duitse bezetter had geen oog voor al dat moois en liet het brons tot kanonnen omsmelten...

Architect van deze speelse en fantasierijke "belle-époque"-architectuur was Alban Chambon (1847-1928). Hij bouwde te Oostende ook het derde Kursaal (1898-1905), en de Schouwburg (1903-1904) die, helaas, zij verdwenen.

***

Voor het vervolg van onze wandeling moeten we - zoals gezegd - terug naar de hoek Koninginnelaan/Kaïrostraat. We gaan nu door de Kaïrostraat tot aan de Edith Cavellstraat. Onderweg genieten we links even van het mooi perspectief, dat de Peter Benoitstraat ons aanbiedt. Deze straat heeft tot nog toe de meeste vernieling en de bouwwoede getrotseerd en bezit nog een rij mooie gevels in laat-19e-eeuwse bouwtrant.

Beelden van de Graaf de Smet de Naeyerlaan(1905)

De Sint-Jozefskerk, als sluitstuk van de Rogierlaan.

Op de hoek van de Edith Cavellstraat gaan we eerst eventjes rechts af tot aan het Sint-Janshospitaal, dat thans geïntegreerd is in het complex van het Hendrik Serruysziekenhuis.

Dit hospitaal werd in 1872-1874 gebouwd naar plannen van Felix Rosseels (1824-1897). De gevels evenals de hospitaalkapel doen enigszins neogotisch aan. Het geheel is allesbehalve denderend, al is de binnenkoer toch wel schilderachtig.

Nu richten we ons naar de Sint-Jozelskerk, die we van hieruit reeds zien als perspectiefsluiting van de Edith Cavellstraat. Op het Philips Van Maestrichtplein, achter de kerk, trekt één gebouw terloops onze aandacht: de Synagoge.

Van hieruit hebben we tevens een prachtig uitzicht op de neogotische architectuur van de Sint-Jozefskerk.

De parochie werd opgericht in 1889, ten tijde van de grote westelijke stadsuitbreidingen, na het slechten van de verdedigingswerken rondom de stad. Er kwam eerst een voorlopige kerk, aan

de Rogierlaan, waar thans de gebouwen van het atheneum staan.

In april 1897 werd door de Provincie de machtiging tot het bouwen van de kerk afgeleverd. De eerste steen werd gelegd op 12 augustus 1897. De bouw was voltooid in maart 1901.

De plannen werden getekend door stadsingenieur August Verraert en zijn medewerkers.

De kerk heeft een totale lengte van 76 m.; het schip heeft een breedte van 25,5 m. en is 19,5 m. hoog. De toren is 77 m. hoog. Het beeldhouwwerk boven de ingang is het werk van de gekende Nieuwpoortse beeldhouwer Pieter Braecke.

In het interieur hebben we aandacht voor de glasramen (Firma Ladon, Gent), het neogotische retabel, de fresco's in de doopkapel en het prachtig romantisch orgel (Kerkhoff, 1901; ombouw Anneessens, 1937).

Al bij al is deze kerk een voorname verwezenlijking van de neogotische kunststroming in ons land.

De laan voor de Sint-Jozefskerk, de Rogierlaan, voert ons naar het Leo-

Leopoldpark.

pold I-plein, met het ruitersstandbeeld van Leopold I.

Het plein was bewust bedoeld als een stedenbouwkundig knooppunt van de laat-19e-eeuwse stadsuitbreiding : niet minder dan zes straten komen hier stersgewijze samen.

Het ruitersstandbeeld, een mooie realisatie van beeldhouwer graaf Jacques de Lalaing, werd op 15 augustus 1901 feestelijk onthuld in het bijzijn van Leopold II.

De basreliëfs op de sokkel behandelen romantische patriottentematiek : "La jeune Belgique de 1830 entre dans le concert des nations sous l'égide de Léopold I".

Nu verloopt de wandeling eindelijk in de richting van het stadscentrum, via de Karel Janssenslaan en dan dwars door het Leopoldpark, een groenzone, die ook tijdens het bewind van Leopold II vaste vorm kreeg.

Het Leopoldpad werd in 1861-1862 aangelegd buiten de toenmalige vestingen, ten westen van de oude stad. De plannen waren van architect Fuchs, die zich duidelijk inspireerde op de Engelse romantische tuinarchitectuur, d.w.z. een asymmetrische aanleg, met tal van verrassende schilderachtige perspectiefjes.

Deze groene long te midden van de

Idyllisch beeld van het Leopoldpark (ca. 1930)

Zo zag het postgebouwer uit ten tijde van Leopold II.

drukke stad meet 203 x 175 x 250 x 240 m. Tot in de jaren vijftig was het park nog groter : het strekte zich uit tot aan de Hendrik Serruyslaan. Toen in 1963 de terminus van de autosnelweg werd doorgetrokken tot aan de Karel Janssenslaan werd voor de auto heel wat groen opgeofferd.

De smalle, langgerekte groenstrook, met parkeerplaats tussen de Hendrik Serruyslaan en de Leopold II-laan, is een overblijfsel van dit verdwenen gedeelte van het stadspark.

Twee beelden die het park sieren dateren nog uit de tijd van Leopold II of houden ermee verband :

- Het memoriaal Justin Maelfeyt, vice-gouverneur van Kongo, ten tijde van Leopold II, en in de onmiddellijke nabijheid een stenen leeuw, verschoolen in het groen, bovenop één van de laatste resten van de Oostendse verdedigingswerken. Het beeld kwam er als versiering voor een openlucht toonstelling van Hygiëne en Veiligheid, in 1888.

Na onze wandeling in het Leopoldpark,

gaan we nu in de richting van de St.-Petrus en Pauluskerk. Men volgt best de Poststraat. Zo zien we onderweg nog het modernistische Postgebouw (1950-1955); architect Gaston Eysnelinck. In de Christinastraat kunnen we even de neogotische Dominikanenkerk bezoeken (1880-1883); architect August Van Assche, om daarna via de Ooststraat en het Léandre Vilainplein, tenslotte de St.-Petrus en Pauluskerk zelf te bereiken.

Deze kerk werd niet zonder reden als één van de belangrijkste neogotische bouwwerken van ons land beschouwd : ze heeft inderdaad grote kwaliteiten als gebouw in neostijl.

De kerk kwam er nadat op 14 augustus 1896 de vroegere kerk gewild of per ongeluk ? - afbrandde. Van deze kerk bleef alleen de 18de-eeuwse toren over. Deze toren "Peperbusse" genaamd, staat nog achter de nieuwe kerk.

De nieuwe St.-Petrus en Pauluskerk werd tussen 1901 en 1907 gebouwd, naar de plannen van de Bruggeling

*De St.-Petrus en Pauluskerk
in opbouw.*

Louis De la Censerie. Zijn onderwerp verwijst naar de Keulse Dom, maar ook naar de Weense Votiefkerk en naar de Sint-Joriskerk te Antwerpen. De torens zijn 72 m. hoog.

Leopold II was aanwezig bij de officiële start der werken en metste persoonlijk de eerste steen.

Op beide gedenkstenen, links en rechts van de hoofdingang staat te lezen: "Onder het pontificaat van Leo XIII, het koningschap van Leopold II, toen G.J. Waffelaert de 22e bisschop van Brugge was, graaf de Smet de Naeyer eerste minister van de koning, Van den Heuvel minister van justitie, graaf d'Ursel gouverneur van West-Vlaanderen, onder pastoor-deken Decanniëre, burgemeester A. Pieters, werd deze steen gelegd door de koning en de koningin op 5 augustus 1901, in tegenwoordigheid van (de namen van) de schepenen, sekretaris A. Van Iseghem, de (namen van de) leden van de kerkfabriek en de architect De la Censerie".

Aan de kerkgevel staan drie beelden

van Jan-Baptist Van Wint; St. Petrus, St. Paulus en O.-L.-Vrouw.

De vrij jonge kerk is betrekkelijk arm aan kunstschaten. Uitzonderingen daarop zijn het praalgraf voor Louise-Marie en de grandioze reeks brandglasramen. Zij dagtekenen echter pas uit de jaren zestig. Ze zijn het werk van Michel Martens.

Een must is echter het bezoek aan het praalgraf van Louise-Marie d'Orléans, onze eerste koningin.

Louise-Marie was de dochter van de Franse koning Louis-Philippe, de echtgenote van Leopold I en de moeder van Leopold II. Zij overleed te Oostende, in het paleis aan de Langestraat, op 11 oktober 1850.

Vanaf 17.10.50 werden reeds gelden ingezameld om een monument op te richten, ter herinnering aan de jonge koningin. De gemeenteraad besliste het ontwerp en de uitvoering toe te vertrouwen aan beeldhouwer Charles-August Fraikin (Herentals 1817-

Leopold II op de paarderenbaan.

Nostalgiech beeld van Oostendes verdwenen Kursaal.

Brussel 1893). Het monument in wit marmer was klaar tegen 1893 en stond eerst in een krypte. Na de brand van 1896 werd het op wens van Leopold II in een eigen kapel geplaatst. In tegenstelling met de brandramen, werd het door het bombardement van 8 juli 1918 nauwelijks geraakt.

Het bestaat uit een groep van drie figuren : de figuur op het voorplan stelt de treurende stad Oostende voor, aan de voeten van de stervende, die ze met een aangrijpende uitdrukking van pijn aankijkt.

De koningin is liggend voorgesteld; haar mantel is zó ontplooid, dat de voet van het monument ermee bedekt wordt. De koningin richt zich een weinig op en reikt de hand naar een engel, die haar de palm en de kroon (teken van onsterfelijkheid) anbrengr.

Terwijl de koningin de hemelse beloning ontvangt, vallen de koninklijke kroon, alsook verslenste bloemen op de grond. De vier beelden, aan de buitenkant, en de brandramen stellen alle koningen en koninginnen voor.

Het smeedijzeren hek aan de ingang van het praalgraf, is van Louis Lenoir uit Brugge (1936).

Het kerkgebouw werd in de jongste tien jaar grondig gerestaureerd, terwijl het interieur aan de vereisten van de eigentijdse liturgie werd aangepast.

Ons rest nog één belangrijk gebouw te bekijken, dat met Leopold II en zijn tijd verband houdt : het voormalig Koninklijk Paleis, aan de Langestraat (nr.69).

Daarvoor gaan we liefst terug naar het Léandre Vilainplein, vervolgens door

de Kerkstraat, voorbij het Wapenplein, met de muziekkiosk uit 1895, door de Louisastraat en dan, rechtsaf, naar de Langestraat.

In het voormalig paleis heeft de Kamer voor Handel en Nijverheid van het arrondissement Oostende sedert enkele jaren haar onderkomen. Het klassicistisch gebouw dagtekt van omstreeks 1770. Van 1834 af verbleef de koninklijke familie hier geregeld. Zij huurde toen nog het huis. Leopold II bracht hier als kind vele zorgeloze vakanties door en zo geraakte hij aan Oostende gehecht. In 1867 kocht hij het pand, maar van 1877 af verkoos hij het

“chalet” op de Zeedijk als verblijfplaats. Toen diende het paleis in de Langestraat enkel nog als logies voor de leden van de hofhouding en het personeel.

Louise-Marie overleed in dit paleis. De sterfkamer werd onlangs in de geest van de tijd heringericht, deels met de oorspronkelijke meubilering.

Het paleis aan de Langestraat, waar heel het verhaal “Leopold II en Oostende” in feite begon, was de laatste halt in onze lange Oostendewandeling.

Nostalgiech beeld van Oostendes verdwenen Kursaal.

Literatuur :

- L. RANIERI, Leopold II urbaniste, Brussel, 1973.
- N. HOSTYN, Architecten van Oostende-Belle-Epoque, in : De Plate, 1979-1982.
- M. CONSTANDT, Delbouille en Dujardin, twee pioniers van het Oostends toerisme, Brugge, 1981.

(alle met verdere literatuuropgave).

in de

VLAAMSE TOERISTISCHE BIBLIOTEEK

verschenen nog verschillende brochures, die gewijd zijn aan dorpen en steden in West-Vlaanderen:

- *18 Nieuwpoort, 800 jaar stad
- *25 Zonnebeke in 625 lijnen
- 35 Gits, hart van West-Vlaanderen
- *58 Stad Lo, parel van het Westland
- *62 Dynamisch Waregem
- *65 Lichtervelde
- *67 Lampernisse, dorp van Zannekin
- *85 Wervik 2000 jaar
- *90-91 Diksmuide, onze trots en onze schande
- *93 Heule, het dorp van Tineke en Stijn Streuvels
- *96 Roeselare, Rodenbachstad aan de Mandel
- *101 Woumen, natuurparadijs in West-Vlaanderen
- *107 Gids voor Lissewege
- 126 Tiegem, parel der Vlaamse Ardennen
- 155 De vesting Ieper
- *162 Steenbrugge en zijn abdij
- 202 De stad Gistel en haar abdij Ten Putte
- 211 Beernem
- *214 Torhout
- 246-247 Wingene, het Breugeldorp
- 294 Kortemark, hartje van West-Vlaanderen
- 296 Dadizele, duizendjarig bedevaartoord

Van de met * gekenmerkte brochures zijn nog slechts enkele exemplaren beschikbaar. Afzonderlijke nummers zijn in alle V.T.B.-boekhandels verkrijgbaar tegen 30 fr. Verzendingskosten: 3 fr.
Bankrekening KB 410-0328771-61 van de Vlaamse Toeristenbond, 2000 Antwerpen (met vermelding van hetgeen gewenst wordt).

Robert Hostyn, de auteur van deze brochure, werd op 19 december 1951 geboren te Oostende. Hij doorliep de moderne humaniora aan het O.L.-Vrouwkollege in zijn geboortestad en behaalde het diploma van licentiaat in de kunstgeschiedenis aan de universiteit van Leuven. Sedert 1980 is hij stadsarchivaris en konservator van de stedelijke musea te Oostende. Hij is vooral gespecialiseerd in de niet-avantgardistische kunst in Vlaanderen uit de late 18e en de 19e eeuw. Over dat onderwerp publiceerde hij verschillende wetenschappelijke bijdragen, o.m. in "Biekerf", "Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis"

"Neptunus", "De Plate", het tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring, en in het "Nationaal Biografisch Woordenboek". Hij is mede-auteur van het kunstboek over dierenschilder Eugene Verboeckhoven (1980) en tevens auteur van de tentoonstellingscatalogi "Van de os op de ezel" (1982) en "Belgische marineschilderkunst, 1750-1914" (1984). Van zijn hand is ook de brochure nr. 287 van de "Vlaamse Toeristische Bibliotheek", gewijd aan "Ensor zien te Oostende".

Adres : Brusselstraat 18, 8400 Oostende.

Kaftontwerp : Danny Bloes, Oostende.

Hier volgt de lijst van de jongste nummers :

292. Prof. dr. Marcel A. Nauwelaerts - Putte
293. Johan van Ongeval - De Kartuis van Herne
294. Paul Vanderschaege - Kortemark, hartje van West-Vlaanderen
295. Paul Geurickx - De Sint-Pauluskerk van Opwijk.
296. Joris Vandamme - Dadizele, duizendjarig bedevaartoord.
297. Lambertus-Jozef Bresseleers - Overrepen, burchtdorp in Haspengouw.
298. Jan Gerits - De St.-Lambertuskerk van Neeroeteren.
299. Frans Ingels - Julia Tulkens.
300. Jules van Ackere - Vlaamse kunstenaars in Italië.
301. Pater Jozef Lammers - De St.-Amandskerk van Wezeren.
302. Henri Vannoppen - Erps-Kwerps.
303. Beatrijs Vancauwenberghe - Kunstschilder Maurice Dupuis.
304. Hugo Delanghe - Het Peerdsbos.
305. Dr. Gaston Renson - Halle, Mariastad.
306. Noël Reynders - Beiaardroute Limburg.

Een abonnement op twaalf achtereenvolgende nummers, verzendingskosten inbegrepen, kost slechts 400 fr. Losse nummers zijn te bekomen tegen 40 fr. (43 fr. als toezending over de post gebeurt) in alle V.T.B.-boekhandels, waar men ook voor een jaarabonnement kan inschrijven. De dubbele nummers kosten elk 70 fr. (73 fr. over de post).

Stichter-hoofdredakteur : Jozef van Overstraeten

Eindredakteur : Jan Gerits

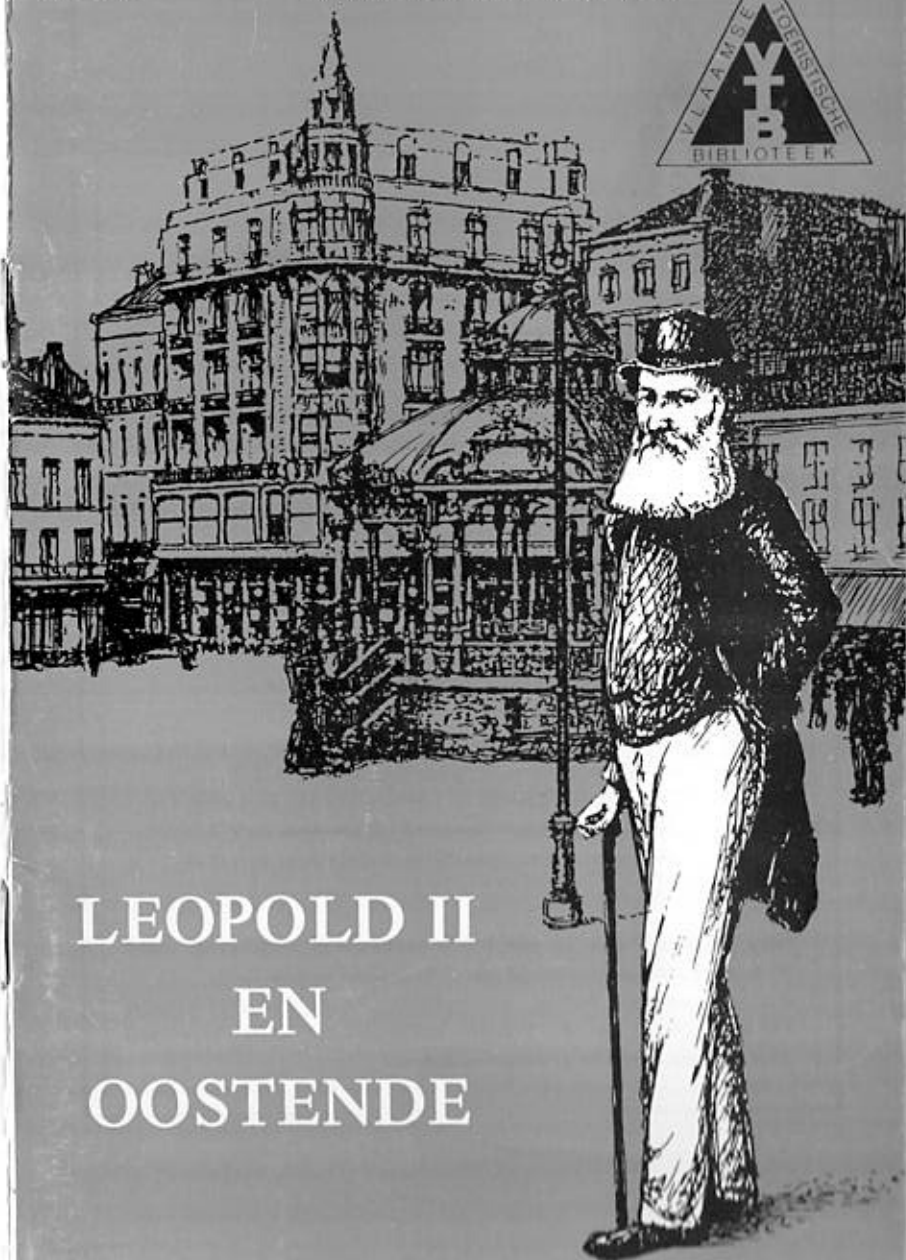
Drukkerij van de Vlaamse Toeristenbond

Uitgever : v.z.w. Vlaamse Toeristenbond,

Sint-Jakobsmarkt 45-47, 2000 Antwerpen.

Nr. 307

MAANDSCHRIFT JULI 1984

LEOPOLD II EN OOSTENDE